

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تفسیر دعای ماه رجب

رجب، عید اولیاء الهی، بهار راز و نیاز و عبادت، موسم خضوع و خشوع به درگاه الهی، موعده حضور و خواستن، و زمان قرار صالحان با معشوقشان حق تعالی است. پیامبر گرامی و جانشینان به حق حضرتش سه ماه رجب، شعبان و رمضان را فراوان پاس می داشتند؛ ماه رجب چنان با فضیلت است که حتی خداوند می فرماید: «من ماه رجب را وسیله ارتباط بین خود و بندگانش قرار داده ام پس هرکس به آن چنگ زند، به من می رسد.»

خواندن دعایی در ماه رجب بسیار سفارش شده که با توجه به معانی حقیقی آن به این فهم و درک می رسیم که برای دنیای امروز بسیار راهگشاست و سرشار از عشق، محبت و لطف خداوند به همه بندگانش است.

ماه رجب چه ماهی است؟

در روایات آمده که رجب نام یک روز و نهر در بهشت است؛ این نهر از شیر سفیدتر و از عسل شیرین تر است و هر کسی در این ماه یک روز روزه بگیرد از آن رود و نهر می آشامد. رجب را اصب گفتند، اصب یعنی فوران یا ریزش بیش از حد رحمت؛ رجب را اصب می گویند چون رحمت خداوند در این ماه بسیار بر بندگانش و امتش ریخته می شود.

اهمیت ماه رجب

در سخنان اهل بیت(ع) بسیار در مورد اهمیت این ماه آمده، همچنین در بیانی از پیامبر(ص) آمده که ماه رجب، ماه بزرگ خداست و ماهی در حرمت و فضیلت به آن نمی رسد. البته پیامبر(ص) در ادامه می فرماید: ماه شعبان، ماه من است و ماه رمضان، ماه امت من است که این سلسله مراتب فلسفه بسیار زیبایی برای خود دارد.

تأثیر این ماه چیست؟

تأثیر این ماه ایجاد آمادگی و زمینه سازی است. به عنوان مثال جوانانی که می خواهند به سربازی بروند ابتدا

می گویند که یک دوره چهار ماهه آموزش ببینید، تا این دوره را نبیند اصلاً اجازه اینکه بخواند وارد وظیفه مهم و خطیر سربازی شود را نمی دهند چرا که تا این دوره چهار ماهه را طی نکند آن آمادگی لازم را کسب نمی کند. یا دانشجویان دختر و پسر وقتی می خواهند در رشته ای مشغول تحصیل شوند قطعاً گروه آموزش می گوید که باید واحدهایی را به عنوان پیش نیاز بگذرانید تا بتوانید وارد حیطة و مباحث رشته جدید شوید. ماه رجب در واقع چنین وضعیتی دارد و در واقع یک نوع آماده سازی است.

شیوه استفاده از برکات فراوان ماه رجب

رجب، ماه برکت و رحمت است و هیچ ماهی در فضیلت به آن نمی رسد، خداوند آموزش داد که چگونه از این ماه استفاده کنیم و تأکید کرده است که در این ماه، دعا کنید، استغفار کنید، در خانه من بیایید. دعا ارتباط زمین با ملکوت است یعنی من بنده خاکی بی ارزش نا قابل با وجود لایتناهی ارتباط می گیرم، دعا ارتباط، عشق و محبت است، اذکاری نیست که تنها لقلقه زبان باشد، حقیقت دعا این است که انسان وقتی دعا می کنم حتی یک سبحان الله بگویند، از زمین می رود تا اوج ملکوت و ارتباط پیدا می کند؛ این حقیقت دعاست. پس شیوه استفاده از برکات این ماه دعا کردن و استغفار است.

یکی از دعاهایی که بسیار در ماه رجب توصیه شده دعای یا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ، وَ أَمِنُ سَخَطَهُ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ، یا مَنْ يُعْطَى الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ، یا مَنْ يُعْطَى مَنْ سَأَلَهُ، یا مَنْ يُعْطَى مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ، تَحَنُّنًا مِنْهُ وَ رَحْمَةً، أَعْطِنِي بِمَسْئَلَتِي إِيَّاكَ، جَمِيعَ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ جَمِيعَ خَيْرِ الْآخِرَةِ، وَ اصْرِفْ عَنِّي بِمَسْئَلَتِي إِيَّاكَ جَمِيعَ شَرِّ الدُّنْيَا، وَ شَرِّ الْآخِرَةِ، فَإِنَّهُ غَيْرُ مَنْقُوصٍ مَا أَعْطَيْتَ، وَ زِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ يَا كَرِيمُ است.

توصیه این است که در این ماه بعد از هر نماز این دعا را بخوانید. در آیاتی نقل شده که بعد از صبح و بعد از شام این دعا را بخوانید.

این دعا پیشینه بسیار جالبی دارد. همیشه در مباحث علمی پیشینه ها راهگشاست چون مطالب بسیاری دست ما می دهد.

سیدبن طاووس از محمدبن ذکوان روایت می کند. ذکوان از افرادی است که از اصحاب و یاران اهل بیت(ع) در زمان امام صادق بوده و راوی حدیث است. این شخص معروف به سجاد است چون آن قدر گریه کرد که نابینا شد. خدمت امام صادق(ع) رسید و گفت ماه رجب است، دعایی به من یاد دهید که با

خواندن این دعا خداوند به من نفع ببخشد و من را به اوج ملکوت برساند؛ حضرت به دعای ماه رجب اشاره کردند.

امام صادق(ع) در مرحله بعد نحوه خواندن دعا را نیز یاد دادند، حضرت فرمودند: در هر روز از ماه رجب در صبح و شام یا بعد از نمازهای روز و شب این دعا را بخوانید.

تفسیر فرازهای دعای ماه رجب

در دعای ماه رجب می خوانیم: «یا مَنْ أَرْجُوهُ لِكُلِّ خَيْرٍ؛ ای کسی که من امید دارم به او در هر خیری» در حال حاضر نه تنها جامعه ما بلکه تمام جهان نیاز به امیدواری دارند، امید در میان مردم ما در حال کم رنگ شدن است، هر زمان این امید کم رنگ شود، تبعات آن در جامعه بشری نه تنها از باب ارتباط با خدا بلکه در همه مسایل بسیار سنگین خواهد بود. اگر صبح که از خواب بیدار می شوید، با امید به زندگی و با امید اینکه این کاری که می کنید ثمر دارد از خانه خارج نشوید، با این وضعیت و گرانی و مسایل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... از منزل خود بیرون نمی آید. ملت فلج می شوند و هیچ نیرو و تلاشی نخواهند داشت.

چه خوب است که دکتر، مهندس، کارمند، خبرنگار، رییس جمهور، وزیر، وکیل و... با این امید به خداوند، صبح از خواب بیدار شوند. در منابع دینی ما بر امید بسیار تأکید و سفارش شده که همواره به لطف خداوند امید داشته باشید. کسی که به خداوند همیشه امیدوار است اصلاً سختی ها بر او غلبه نمی کند. واقعاً دوران، دوران آخر الزمان است و سختی به هر شکل به همه فشار می آورد، از جمله مشکلات اقتصادی، فرقه ها، مسایل فرهنگی و اخلاقی، جنگ ها و ظلم هایی که می شود، بچه هایی که به ناحق تکه تکه می شوند، همه اینها سختی های دنیاست، ولی در میان همه این سختی ها باید همه امید ما به خداوند باشد.

سپس می خوانیم: «وَأَمِنْ سَخَطُهُ عِنْدَ كُلِّ شَرٍّ، آمَنْ أَمِنْ مِنْ آيِدِ وَلِيٍّ بِمَعْنَى أَمْنٍ دَاخِلِ فِيهِ أَمْنٌ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ» یعنی من بنده با اینکه به تو امیدوار هستم، ولی گاهی دچار اشتباه می شوم و پام می لغزد، من جوان، پیر، با ایمان، تحصیل کرده و... با این دنیای صد رنگ و با وضعیت جامعه صبح از خانه با امید و توکل به تو بیرون می آیم، ولی دچار غفلت و لغزش می شوم، من از خشم تو امنیت می خواهم.

گفته می شود آمَنُ به معنای اعتماد کردن نیز هست، همه امید من در خیرها تو هستی، در هر شری که قرار می گیرم همه اعتمادم به این است که از خشم تو در امان باشم، من کسی را ندارم که دستم را بگیرد، یعنی اگر من جوان نگاهم به نامحرم می افتد و پایم می لغزد و دلم می لرزد، امید و اعتمادم این است که تو کمکم کنی.

سپس می خوانیم: «يَا مَنْ يُعْطِي الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ، ای کسی که عطیه تو(پاداشی که تو می دهی و چیزی مقابل آن نمی خواهی)» ما آدم ها معمولاً اینطور هستیم که اگر هدیه ای برای کسی می بریم، متوقع هستیم چیزی به جای آن بیاورند که اگر گران تر از آن نیست حداقل هم قیمت آن باشد. این عطیه نیست. عطیه بخششی است که مقابل آن چیزی نمی خواهی. این فراز دعا می گوید: ای خدایی که می بخشی آن هم بسیار، کاری نداری که هدیه ای که من برای تو آوردم چقدر بوده است، تو کثیر پاداش می دهی.

خدایی که قدرت و رحمت مطلق است، هر چه بخواهد می دهد یعنی منبعی است که ما هر چه از این منبع برداریم، تمام می شود، حساب بانکی هم داشته باشید بالاخره تمام می شود ولی خداوند هر چه افاضه می کند تمام نمی شود و زیادتر می شود.

منظور این است که در مقابل عبادت کم ما زیاد می دهی، من می خواهم بگویم که این تعریف در دنیای امروز به کار نمی آید، عبادت کردن ما عین فقر است، درک و فهم ما از بسیاری از مسایل کم است، نعمت های الهی را داریم، ولی قدر نمی دانیم، ما نعمت دست، چشم و گوش داریم و تا وقتی از دست ندهیم قدر آن را نمی دانیم، این فقر و قلیل بودن در تمام جوانب زندگی انسان از جمله ارتباط با خدا می تواند باشد؛ ولی در همه این کم ها خداوند کسی است که عطیه می کند و توقعی هم در مقابل ندارد.

سپس می خوانیم: «يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ سَأَلَهُ»، گفته می شود حتی با کمترین سائل را از خانه رد نکن تا نا امید نشود، ما همه گدای خداوند هستیم، در واقع سائل خانه خداوند هستیم. این فراز تأکید می کند که اگر هم می خواهی گدایی کنی به در خانه خداوند برو. خیلی از مردم جامعه ما هستند که در فقر و مشکلات بسیاری هستند، ولی آبرو دارند و به کسی نمی گویند، خداوند کسی است که اعطا می کند به کسی که سائل است یعنی هر کسی که از خداوند سوال و گدایی در خانه خدا کند.

جوانی که هر مشکلی که داری حتی با نزدیک ترین کسانی که داری نمی توانی مطرح کنی، آن سوال و درخواست و نیاز و حاجتت را به در خانه خدا ببر. اولاً آبروی تو را نمی برد، همه حرف هایت را گوش

می دهد و سپس به تو آرامش می دهد. همچنین خداوند به انسان پاداش می دهد و جواب سوال و درخواست را می دهد.

بنابراین در این فراز نحوه گدایی از خداوند را آموزش می دهد، ما موجودی داریم که منبع عشق است و متأسفانه خدا باوریمان ضعیف است، شناخت صفات خداوند ضعیف است، بسیاری حقیقت خدا را نشناختیم اگر شناخته بودیم این وضعیت جامعه نبود. خداوند خودت خود را به من معرفی کن و من را در وادی معرفت و ذات خود بیاور تا بشناسم که از چه کسی گدایی می کنم. متأسفانه ما در فهم و شناخته و خدا باوری هم ضعیف و قلیل هستیم.

سپس می خوانیم: «یا مَنْ يُعْطَى مَنْ لَمْ يَسْئَلْهُ وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ، خدایی که اعطا می کند و هر کسی به در خانه او برود و گدایی کند جواب می دهد و او را به زمان دیگری موکول نمی کند.» نمی گوید که کاش زودتر می گفتید، او را خجالت نمی دهد.

گاهی محدوده شناخت ما ضعیف است و گاهی نمی دانیم چه درخواستی کنیم، خدایی که هم به آن کسی که سوال می کند، می دهد و هم به کسی که سوال نمی کند. حال من نمی دانم چه سوالی کنم ولی خداوند می داند که چه به نفع من هست و می داند که چه مسیری به نفع من هست. گاهی در زندگی می گوئیم دست خدا را در زندگی احساس کردم، داشتم مسیری می رفتم که خداوند یک مرتبه مسیرم را تغییر داد. داشتم در ضلالت و گمراهی جلو می رفتم و متوجه نبودم، اما خدا کمک کرد و اجازه نداد نابود شوم.

به جوانان بگوئیم که ما کجا چنین موجودی پیدا کنیم که این چنین عاشقانه با او صحبت کنیم، سوال کنیم می دهد و درخواست هم نکنیم چون می داند چه نیاز دارید به ما می دهد. اگر فیض الهی یک لحظه قطع شود، کل جهان کن فیکون می شود.

سپس می خوانیم: «تَحَنُّنًا مِنْهُ وَ رَحْمَةً» چرا اینطور هست، تو که جایگاه او را نمی دانی و تو که سوال نکردی و نیازی نداشتی؟ به خاطر تَحَنُّنِ که از خداوند هست، به خاطر رحمتی که خداوند دارد. خداوند حنان است یعنی خداوند مشتاق بندگان حتی ناخلف است، بندگان که اصلاً نمی شناسنش و به در خانه اش هم نمی روند. ممکن است که از کوچه خداوند هم رد نشوند، به محله خداوند نمی روند. مانند مادر، وقتی بچه بدی می کند، مادر نمی تواند از او نگذرد، برخی از بچه ها بسیار بدی می کنند، بسیاری از مسایل ارتباطات عاطفی که باید باشد و احترامی که باید باشد از بین می رود، اما مادر نمی تواند محبتش را

از فرزند دریغ کند. می گوید اگر خدا به هر کسی که درخواست می کند و گدایی می کند می دهد، به هر کسی که در خانه خدا نمی رود و از محله خدا هم رد نمی شود، به کسی که حتی خداشناس هم نیست، می دهد همه اینها به خاطر این است که خداوند مثل مادر به بندگانش مشتاق است.

سپس می خوانیم: «أَعْطِنِي بِمَسْئَلَتِي إِيَّاكَ» سوال می کند ای کسی که اینطور هستی که در مقابل قلیل کثیر می دهی، و امید همه هستی و تو هستی که به تو اعتماد می کنیم، ای کسی که هر که طلب کند می دهی و طلب نکند هم می دهی، من به در خانه تو آمدم؛ ای خدا به من درخواستم را اعطا کن. امیدم را از همه چیز بریدم؛ در فلان اداره رفتم به دنبال پارتی نمی گردم، مساله و سوال و درخواست و طلب و مشکلم را تنها از تو می خواهم و گدایی من تنها بر در خانه توست.

سپس می خوانیم: «جَمِيعُ خَيْرِ الدُّنْيَا وَ جَمِيعُ خَيْرِ الْآخِرَةِ؛ خَيْرِ اَيْنِ دُنْيَا وَ خَيْرِ آخِرَتِ رَا تَنَهَا اَز تُو مِي خَوَاهَم.»

سپس می خوانیم: «وَ اصْرِفْ عَنِّي بِمَسْئَلَتِي اِيَّاكَ جَمِيعَ شَرِّ الدُّنْيَا، وَ شَرِّ الْآخِرَةِ، تُو خُوْدَتِ بَا دَرخُوْاَسْتِ مَن هَمِه شَرِ دُنْيَا وَ آخِرَتِ رَا بَرْمِي گَرْدَانِي.» در حال حاضر در آخر الزمان در شر قرار گرفتیم، به عنوان مثال فرقه های ضاله، هر روز یک بحثی را مطرح می کنند و عده ای را به طرف خود می کشانند. جوانی که هر روز این دعا را می خواند می گوید که خداوند من را از این مصایب آخر الزمان دور کند.

سپس می خوانیم: «فَإِنَّهُ غَيْرُ مَنقُوصٍ مَّا عَطَيْتَ» درخواست بسیار بالاست. این خیلی حرف است که همه شر را از من دور کن و تنها کار خداست. در این دنیا مثلاً شخصی از نظر مالی به دیگران کمک می کند و بالاخره روزی پول های او تمام می شود چون نقص دارد، ولی آنچه خدا می دهد کم نمی آید. یعنی ما در خانه کسی گدایی می کنیم که هر چه از او بخواهیم جواب رد نمی شویم و از عطیه خداوند کم نمی شود. در روایت داریم که از خداوند بزرگ و زیاد درخواست کنید و در این زمینه نهراسید چون خداوند با آنچه می دهد دچار نقص نمی شود.

سپس می خوانیم: «وَ زِدْنِي مِنْ فَضْلِكَ يَا كَرِيمُ؛ حَالِ كِه تُو بَا بَخْشِشِ دِچَارِ نَقْصِ نَمِي شُوِي، اَز فَضْلِ خُوْدَتِ هَمِ بَرِ مَن زِيَادِ كِن.» از جمله علم، مال دنیایی و آخرتی؛ مشکل ایمان و ارتباط با امام زمان دارم، کمکم کن. نمی توانم با خداوند ارتباط عاشقانه داشته باشم، کمکم کن و بسیاری از مسایل دیگر را نیز شامل می شود.

راوی می گوید که وقتی به این فراز دعا رسید، امام صادق(ع) محاسن شریفشان را دست چپشان گرفتند و در حالت تضرع، هم زمان انگشت سبابه دست راستشان را حرکت می دادند و شاید بدین معناست که با این حرکت توجه را بیشتر کند.

دعای ماه رجب و توصیه هایی به جوانان

دختران و پسران اگر هر وعده این دعا را نمی خوانید، اما یک بار با عشق، علاقه، درک و توجه این دعا را بخوانید. از همه جا فکرتان را جدا کنید و تنها در معنای این دعا تمرکز کنید.

اگر جوان ما در یک نماز این دعا را با حالت توجه تمام بخواند و با خداوند عشق ورزی کند و عاشق خداوند شود، خداوند را مانند یک مادر مهربانی می بیند که هر چه هم که این بچه بد و ناخلف است و خطا و اشتباه می کند، باز هم فیوضاتش کم نمی شود و مدام به بنده کمک می کند.

باید به مباحث خدانشناسی برگردیم، باید خداباوری را در بین مردم تقویت کنیم که در غیر این صورت جامعه به انحطاط کشیده می شود، حال که ما چنین خدای مهربانی داریم، چنین دین و پیامبری داریم و تمام این ماه را خداوند تنها ماه خودش گذاشته به در خانه او برویم، و هر چه می خواهیم بخواییم و برای ماه شعبان و رمضان آماده شویم.

ماه شعبان با پیامبر ارتباط برقرار می کنیم و کانال بزنییم و به ماه رمضان ورود کنیم.

البته تأکید می کنم که اینطور نباشد که تنها این دعا را بخوانیم بلکه باید بفهمیم که چه از خدا می خواهیم، خداوند در کلاس درس به ما درس می دهد و ما را آماده می کند که به ماه شعبان و رمضان وارد شویم، رمضان ماه نزول قرآن است و ماهی است که مقدرات یک سال ما در شب های قدر تعیین می شود و این آمادگی می خواهد. مثل سرباز ما را آماده می کند و تعلیم دوره آمادگی و قبل از آموزش نظامی است. خداوند با این کلام این دو واحد را برای ما تعلیم می دهد و ما را سر کلاس درس می فرستد و مدرس خداست، شاگرد هم ما هستیم و در مقابل خداوند زانو زدیم و داریم با درک، تفکر و تعمق این مسایل را با خداوند راز و نیاز می کنیم. اینها باعث می شود که انسان ارتقا پیدا کند، نسل جوان و حتی پیرها امیدوار شوند.

وقتی ارجاع و امید به خداوند باشد، وقتی همه چیز را به دست خداوند بسپارید، نمی‌گوییم که مسئولین از زیر بار مسئولیت شانه خالی کنند، ولی من بنده هم با ارتباط با خدا این سختی‌ها را راحت‌تر می‌گذرانم.

در ماه رجب با خواندن این دعا انسان به سطحی از علم، فهم و شناخت خداوند و ارتباط با خدا می‌رسد و آرامشی به او داده می‌شود که در این زمان همه ما محتاج به آن هستیم. بنابراین معرفت به خدا پیدا کنیم که باعث سعادت شود؛ همه این دعاها در این مسیر است که انسان امروز با همه این مسایلی که برای اوست، با همه حجم سنگین مشکلات و مسایل رنگین، فتنه‌های مختلف اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، فکری و فرقه‌ای که جامعه ما را در بر گرفته، بحث‌های مختلفی که هست و باعث می‌شود که انسان امید به زندگی پیدا کند، پس از آن بر جامعه هم تأثیر می‌گذارد و مشکلات اجتماعی برطرف می‌شود. متأسفانه با نگاهی ادعیه‌ای به این دعاها نگاه می‌کنیم، ولی این دعا راهگشا و مشکل‌گشاست، امید و اطمینانی که با این دعا به خداوند پیدا می‌کنیم، باعث می‌شود که مسیر زندگی سعادت‌مند گردد.